

LAKIALOITE 135/2004 vp

Laki Suomen perustuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakiehdotuksella on tarkoitus vahvistaa ihmisarvon toteutumista siten, ettei perustuslain sanamuodosta johdu liian tiukkoja rajoituksia muulle lainsäädännölle sen määriteltäessä yhteiskunnallisesti hyväksyttävän ja torjuttavan välistä rajaa sananvapauden toteutumisessa. Tämä kysymys on ollut merkittävänä esillä kuvatalehtien levittämistä koskevan lainsäädännön yhteydessä.

Lakiehdotuksessa esitetään, että ihmisarvo nostetaan alaikäisten suojelemisen rinnalle tär-

keäksi lainsäädännön kriteeriksi. Eurooppalaisessa keskustelussa sekä lasten että ihmisarvon suojeleminen ovat merkittäviä käsitteitä. Samalla laennetaan mainintaa kuvaohjelmista sanonnalla "ja vastaavaa viestintää", koska pelkkä maininta kuvaohjelmista on nykyisen viestintäkäsityksen ja viestinnän vaikutusarvioiden mukaan liian ahdas. Käytännön elämässä aikuisiin ja alaikäisiin suuntautuvan viestinnän rajat eivät ole millään tavalla selkeitä tai kovinkaan helposti valvottavissa.

PERUSTELUT

Ihmisarvo on uuden valtiosäännön keskeinen perusta. Se on ollut lainsäädäntömme ohjenuora myös aiemmin. Perustuslain 1 §:n 2 momentissa todetaan, että valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden. Tämän periaatteen käytännön toteutumisen määrittelee puolestaan erillislainsäädäntö, jonka tulee noudattaa perustuslaissa ilmaistuja periaatteita. Perustuslaissa säädellään sananvapautta ja julkisuutta 2 luvun 12 §:ssä. Pykälässä annetaan mahdollisuus säätää rajoituksia sananvapauteen, mikäli lastensuojelulliset näkökohdat sitä vaativat. Ihmisarvokysymys on kuitenkin jäänyt huomioimatta. Lainsäätäjällä olisi enemmän harkintavaltaa

erillislainsäädännön laatimisessa, mikäli perustuslain kriteereissä otettaisiin huomioon alaikäisten lisäksi myös ihmisarvon suojeleminen.

Monet vanhemmat ovat huolestuneina seuranneet kuvallisen ja vastaavan viestinnän muotoja, jotka eivät ole vastanneet heidän käsitystään terveestä viestinnästä. Samalla on havaittu, että monet muodollisesti aikuisille tarkoitettut viestintätuotteet ovat käytännössä aivan liian helposti levinneet alaikäisten käsiin. Kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen 17 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän. Artiklassa taataan, että lapsi saa tietoa monenlaisista kan-

sallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Artiklassa rohkaistaan myös kehittämään asianmukaisia toimintatapoja lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingollisilta tiedoilta ja aineistoilta.

Moni on tänä päivänä huolissaan siitä, että lasten kasvatusta on kriisissä ja vanhemmuus kadoksissa, mikä tuodaan usein esille myös julkisessa keskustelussa. Tyhjän paikan lapsen elämässä täyttävät oheiskasvattajat, kuten televisio ja Internet, joista on muotoutumassa yhä merkit-

täviä piilokasvattajia. Kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen henki edellyttää suojelemaan lapsia julkaisuilta, jotka vahingoittavat heidän nykyistä tai tulevaa kehitystään.

Viestinnän tehtävänä on vaikuttaa myös silloin, kun viestinnän kohde on täysi-ikäinen. Sitä lainsäädäntöön on tarpeen luoda mahdollisuus rajoittaa ihmisarvoa loukkaavaa viestintää. Tätä mahdollisuutta lainsäädäntö ei nykyisellään turvaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Suomen perustuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty Suomen perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan Suomen perustuslain 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

12 §

Sananvapaus ja julkisuus

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lail-

la. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia ja vastaavaa viestintää koskevia ihmisarvon ja lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2004

Päivi Räsänen /kd